

آیین نامه داوری آزمون مرحله دوم (شاهی) طرح ارزیابی و اعطای مدرک تخصصی به حافظ قرآن کریم

❖ آیین نامه داوری بخش حسن حفظ (۱۰۰ امتیاز)

در ارزیابی متقاضیان مدرک تخصصی حفظ قرآن کریم از هر حافظ - به تناسب میزان محفوظات او - ۳ تا ۱۰ سؤال (از قرآن‌های رایج ۱۵ سطر) به شرح زیر پرسیده می‌شود:

ردیف	رشته امتحانی	تعداد سؤالات
۱	۵ جزء	۳ سؤال ۸ سطر
۲	۱۰ جزء	۵ سؤال ۸ سطر
۳	۲۰ جزء	۷ سؤال ۸ سطر
۴	کل قرآن	۱۰ سؤال ۸ سطر

چگونگی تخصیص امتیاز در آزمون (۱۰۰ امتیاز)

تذکر مهم:

داوران محترم می‌بایست در انتخاب هر سؤال، سطح دشواری، نقطه شروع سؤال، آیات متشابه و تناسب را مدنظر قرار دهند.

۱- اشتباه در حرکات و حروف (شامل حذف، اضافه و تغییر):

در این نوع اشتباه اگر حافظ، خود بلافاصله اصلاح کند امتیازی از او کسر نمی‌شود، اما در صورت عدم تصحیح ۰/۵ نمره از حافظ کسر می‌شود.

مثال: تبدیل «یعملون» به «تعلمون» یا «کم» به «هم» در این بخش منظور می‌گردد.

تبصره ۱: تنها در موارد خاص، داور پس از اولین وقف مورد اشتباه را تصحیح و اعلام می‌نماید.

تبصره ۲: منظور از حرف در این بخش، حروف الفبا می‌باشد و کلماتی نظیر: (ما، عن، من) را که در دستور زبان عربی حرف تلقی می‌شوند شامل نمی‌شود.

تبصره ۳: اگر در جابجایی حروف ریشه کلمه تغییر یابد، کسر نمره در بخش کلمه صورت می‌پذیرد؛ مثلاً کلمه «یعلمون» «یعملون» خوانده شود.

۲- اشتباه در یک کلمه (شامل حذف، اضافه، جابجایی و تغییر):

چنانچه حافظ فوراً تصحیح کند ۰/۲۵ نمره و اگر با تذکر داور تصحیح کند ۰/۵ نمره و در صورت عدم تصحیح ۱ نمره از وی کسر خواهد شد.

تبصره ۴: کلماتی که در قرآن کریم به صورت ترکیبی از حروف و کلمه یا دو یا چند کلمه آمده، با توجه به رسم الخط، یک کلمه محسوب می‌گردد؛ مانند: فلیقاتل، فسیکفیکهم.

تبصره ۵: هر یک از حروف مقطعه یک کلمه محسوب شده و اختلال در کل یا بعضی از حروف آن، موجب کسر نمره در ستون اشتباه در کلمه می‌گردد.

۳- اشتباه در عبارت (شامل: حذف، اضافه، جابجایی و تغییر):

چنانچه حافظ فوراً تصحیح کند ۰/۲۵ نمره و اگر با تذکر داور تصحیح کند ۰/۵ نمره و در صورت عدم تصحیح، ۱/۵ نمره از وی کسر خواهد شد.

تبصره ۶: منظور از عبارت، بیشتر از یک کلمه است.

تبصره ۷: «بسمله» در ابتدای سوره‌ها در حکم عبارت است.

۴- عدم رعایت ترتیب آیات و جابجایی آنها:

۱-۴- اگر جافتادگی در حد یک آیه باشد یا انتقال به آیه مشابه یا از آیه مشابه باشد و حافظ فوراً تصحیح کند ۰/۲۵ نمره، اگر با تذکر داور تصحیح شود ۱ نمره و در صورت عدم تصحیح ۲ نمره کسر می‌شود.

۲-۴- اگر جافتادگی بیش از یک آیه باشد و حافظ فوراً تصحیح کند ۰/۲۵ نمره، اگر با تذکر داور تصحیح کند ۱/۵ نمره و در صورت عدم تصحیح ۳ نمره کسر می‌شود.

تبصره ۸: منظور از انتقال به آیه یا آیات دیگر نقاط، در مورد ابتدای آیات بوده و در صورت ایجاد اشتباه در خلال آیه، انتقال محسوب نشده و در ستون عبارت کسر امتیاز خواهد شد.

تبصره ۹: در کسر امتیازات، آیات کمتر از یک سطر در حکم عبارات هستند.

تبصره ۱۰: چنانچه آیات کوتاه جافتاده، بیش از یک سطر باشد انتقال به دور محسوب می‌گردد.

تبصره ۱۲: در ارتباط با سؤالاتی که از ابتدای سوره آغاز می‌شود، داور تنها به ذکر نام سوره اکتفا نموده و ابتدای سوره را قرائت نمی‌کند.

تبصره ۱۳: اگر حافظ پس از مکث موفق به تلاوت عبارت یا آیه نگردد، در صورت امکان، داور هادی ابتدا کلمه اول را تذکر داده و در صورت تلاوت حافظ، در ستون کلمه، و در صورت عدم یادآوری، عبارت را تلاوت نموده و در ستون عبارت یا آیه کسر امتیاز می‌نماید.

تبصره ۱۴: چنانچه حافظ پس از اشتباه و تذکر داور، مرتکب اشتباه دیگری در تلاوت شود، صرفاً اشتباه اول ملاک کسر امتیاز بوده و در ستون عدم تصحیح همان مورد، لحاظ می‌گردد.

تذکر مهم

در آزمون حفظ ۱۰ جزء، ۲۰ جزء و کل قرآن، اگر میزان اشتباهات حافظ در یک سؤال به ترتیب از ۲۰، ۱۴/۵ و ۱۰ نمره منفی بیشتر شود، تلاوت او از سوی داور قطع و حداکثر همان نمرات منفی برای او در نظر گرفته می‌شود.

❖ آیین نامه داوری بخش تجوید (۵۰ امتیاز)

موارد کسر امتیاز:

- ۱- اگر حرفی به حرفی دیگر تبدیل شود (مانند: تبدیل حرف «همزه» به «عین» و بالعکس و یا حرف «حاء» به «هَاء» و بالعکس)، به ازای هر مورد تبدیل، ۲ نمره و در صورت تکرار هر مورد، ۱ نمره کسر می‌گردد و برای هر حرف، به طور جداگانه در طول تلاوت، حداکثر ۴ نمره کسر می‌گردد (یعنی برای حرف «عین» تا ۴ نمره و برای حرف «همزه» تا ۴ نمره و...)
  - ۱-۱- در صورت وجود ضعف در ادای صحیح حروف به‌ویژه ده حرف (ث، ح، ذ، ص، ض، ط، ظ، ع، غ، و)، که میان تلفظ عربی و فارسی آنها تفاوت اساسی وجود دارد، به ازای هر مورد حداکثر ۱ نمره و در صورت تکرار حداکثر ۰/۵ نمره کسر خواهد شد.
  - ۲-۱- اگر حرفی به حرف دیگر تبدیل گردد. مانند: «وقال» خوانده شود «فقال» و بالعکس، کسر نمره در اینگونه موارد به عهده داور حسن حفظ می‌باشد و داور تجوید نباید نمره‌ای کسر نماید.
  - ۲- اگر حکمی از احکام تجوید به صورت کامل رعایت نشود مانند: ۱- عدم رعایت کامل احکام نون ساکنه، میم ساکنه، مدود، تغلیظ لام جلاله، تفخیم و و ترقیق راء، قلقله، شدت، رخوت و..... به ازای هر مورد ۱ نمره و در صورت تکرار ۰/۵ نمره و در طول تلاوت برای هر مورد به طور جداگانه حداکثر تا سقف ۳ نمره کسر می‌گردد.
  - ۲-۱- در مورد اخفاء و ادغام مع‌الغنه، اگر فقط غنه (کشش لازم) داده نشود به ازای هر مورد ۰/۵ نمره کسر می‌گردد.
  - ۳- در تبدیل کامل صداهای کوتاه به کشیده و بالعکس و اشباع و عدم اشباع هاء ضمیر و کلمات قرآنی مانند «غَاوُونَ، جَاءُوا...» کسر نمره به عهده داور حسن حفظ می‌باشد.
  - ۳-۱- اگر در موارد فوق برای داور مشخص شود که اشکالات مربوط به عدم رعایت لهجه عربی است و قرائت صداهای کوتاه و کشیده را می‌داند، در بخش حسن حفظ نمره‌ای کسر نشده و این‌گونه موارد توسط داور تجوید بر اساس بند ۴ (فصاحت)، به میزان لازم نمره کسر می‌گردد.
  - ۴- فصاحت حرکات کوتاه و کشیده: اگر حافظ در طول تلاوت، فتحه، کسره و ضمه را فارسی اداء کند یعنی حالت عربی را رعایت نکند مانند: «إِنَّ» که در عربی کسره به صورت «إِنَّ» خوانده می‌شود و... و یا در کشش الف مدی مانند: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ» اگر الف «یا» طلب بلندی کند و در اصطلاح نسبتاً درشت و فارسی خوانده شود، به تشخیص داور برای کلیه موارد این بند حداکثر تا ۶ نمره کسر می‌گردد.
- تذکرات لازم:
- ۱- لازم است داوران محترم تجوید در طول تلاوت در حد مجاز نسبت به کسر نمره اقدام نموده و بیش از حد تعیین شده نمره منفی در نظر نگیرند.
  - ۲- داوران محترم موارد اشکال را تا آنجا که مقدور است برای هر سؤال در قسمت مربوطه بنویسید.

موارد کسر امتیاز در بخش تجوید

ردیف	نوع اشتباه	کسر امتیاز (بار اول)	کسر امتیاز (در صورت تکرار)	سقف کسر امتیاز
۱	تبدیل حروف عربی به فارسی مثل همزه به عین	۲	۱	۴ به ازاء هر حرف
* ۲	ضعف در ادای صحیح حروف به ویژه ده حرف (ث - ح - ذ - ص - ض - ط - ظ - ع - غ - و)	۱	۰/۵	۴ به ازاء هر حرف
۳	عدم رعایت حکمی از احکام تجوید مانند احکام نون ساکنه ، میم ساکنه، عدم رعایت اظهار، اخفاء، قلقله، انقلاب، شدت، رخوت، اماله، تسهیل، سکت، مدهای لازم و متصل، تغلیط و تفخیم	۱	۰/۵	۳ به ازاء هر عنوان
۴	عدم کشش در اخفاء	۰/۵	—	۳
۵	عدم فصاحت	—	—	۶

* در صورت تغییر حروف مثلاً «واو» به «فاء» کسر امتیاز توسط داور حسن حفظ انجام خواهد شد.

❖ آیین نامه داوری بخش صوت (۱۰ امتیاز)

با عنایت به تعاریف علمی ویژگیهای صوت و کاربرد آن در تلاوت قرآن کریم موارد زیر در این بخش به ترتیب اهمیت و اولویت موردنظر قرار گرفته است. (البته باتوجه به رشته حفظ و ترتیل خوانی مورد مساحت و یا ارتفاع) حذف شده است.

۱- نرمی و انعطاف و تحریر صدا (۲ نمره)

نرمی و انعطاف بهترین ویژگی صداها می باشد و کم و زیاد بودن آن تعیین کننده میزان نغمه پذیری صداست. توان شخص در سرعت انتقال درجات مختلف نغمه، تعیین کننده میزان نرمی و انعطاف صدای اوست. هر قدر سرعت بیشتر باشد صدا منعطف تر و نرمتر و در اصطلاح نغمه پذیرتر است.

۲- طنین (۲ نمره)

به مجموعه حالاتی که شخصیت یک صوت را شکل داده و موجب تمایز آن از دیگر صداها می شود طنین گفته می شود. کیفیت طنین صوت در افراد متفاوت است. برای تشخیص دقیق تر و صحیح تر زیبایی طنین در صدای اشخاص، در رشته حفظ و ترتیل خوانی این موضوع در بخش «بم و توسط صدا» مورد تجزیه و تحلیل قرار می گیرد. باتوجه به اینکه میزان استفاده از توسط صدا در مجموعه تلاوت (حفظ و ترتیل خوانی) بیشتر از بم است (۲/۵ نمره) به این بخش و (۵/۰ نمره) به بم صدا اختصاص یافته است. داور مربوطه باید زیبایی طنین را در هر یک از حالات دوگانه مورد ارزیابی قرار داده و امتیاز هر قسمت را جداگانه محاسبه نماید.

۳- قوت و رسایی (۱/۵ نمره)

قوت، رسایی، بلندی، حجم یا ولوم، همگی تعبیر مختلفی از شدت صوت است. شدت یا توان صوت، به میزان انرژی صوتی که از یک منبع در فضای اطراف انتشار می یابد اطلاق می گردد.

۴- وضوح و صافی صدا (۱/۵ نمره)

به ارائه صدای صاف، عدم تکلف و فشار غیرطبیعی و خشیمی نبودن صدا در حین اجرا اطلاق می گردد.

۵- جاذبه و تأثیرگذاری صوت در یک نگاه کلی (۳ نمره)

در این بخش با یک نگاه کلی، میزان جاذبه و تأثیرگذاری صوت و نحوه استفاده صحیح از آن مورد بررسی قرار گرفته و در مجموع نمره لازم در نظر گرفته می شود.

موارد کسر امتیاز:

مواردی نظیر گرفتگی - ناصافی - تکلف - تصنعی بودن - لرزش - رگه دار شدن - جیغ - خلط و موارد مشابه که خللی در صوت ایجاد نماید موجب کسر (۲۵/۰ نمره) در هر مورد خواهد شد. سقف کسر نمره حداکثر (۳ نمره) است.

❖ آیین نامه داوری بخش لحن (۱۰ امتیاز)

تعریف لحن: در تلاوت قرآن عبارت است از کیفیتی که از استفاده صحیح و مطلوب مقامات و نغمات عربی برای بیان و ارائه آیات شریفه قرآن کریم بر اساس اصول و ضوابط مربوطه حاصل می‌آید.

۱- لحن تلاوت و نغمات (۵ نمره)

در این بخش تعدد مقامات در تلاوت شرط نیست، بلکه کیفیت و نحوه ارائه نغمات مهم است. مواردی که باید در این بخش رعایت شود عبارت است از:

- ۱- کیفیت اجرای مقامات و نغمات و رعایت تحزین و تحسین در تلاوت (۱/۵ نمره)
- ۲- تنوع در اجرای مقامات و پرهیز از تکرار بی‌مورد و ملال آور نغمات (۱/۵ نمره)
- ۳- هماهنگی بین نغمات و عدم خروج از آنها (۱ نمره)
- ۴- تطبیق کلی لحن با مفاهیم آیات (۱ نمره)

۲- زیبایی، تأثیرگذاری و جاذبه نغمات ارائه شده در تلاوت (۵ نمره)

با توجه به موارد یادشده فوق، در پایان تلاوت یکبار دیگر مجموعه قرائت ارائه شده می‌بایست توسط داور لحن مورد ارزیابی کلی قرار گیرد. زیبایی نغمات ارائه شده، تأثیر و جاذبه آن را که تا حد زیادی به حس قاری در اجرای نغمات بستگی دارد بررسی نموده و امتیاز مربوطه را تعیین نماید. بدیهی است در این بخش سلیقه داور نیز دخیل است.

۳- موارد کسر امتیاز (معایب تنغیمی)

- ۱- خروج از ردیف صدا (ناکوکی) که منجر به خروج از نغمه یا مقام نگردد. (هر مورد ۰/۲۵ نمره)
  - ۲- خروج از نغمه یا مقام (هر مورد حداقل ۰/۵ و حداکثر ۱ نمره)
  - ۳- لغزش تحریر یا عدم توازن در اجرای تحریرها (نمره منفی به صلاحدید داور حداقل ۰/۲۵ و حداکثر ۱ نمره)
- تذکر:

تقلید محض و یا مرکب از سبکهای مشهور امتیاز منفی نخواهد داشت، اما ارائه لحن یا نغمات جدید و یا ترکیبهای زیبا و جدید که با لحن عربی همگونی داشته باشد با تشخیص داور لحن حداکثر تا (۰/۵ نمره) مثبت خواهد داشت.

دبیرخانه طرح ارزیابی و اعطای مدرک
تخصصی به حفاظ قرآن کریم

بیتسالی

لطفاً در این قسمت چیزی ننویسید.

صوت و لحن □ تجوید □ وقف و ابتدا □

فرم امتیاز حسن حفظ (۱۰۰ امتیاز)

استان:

نام و نام خانوادگی حافظ:

مقدار محفوظات: ۱۰ جزء □ (از جزء ..... تا جزء .....)

۲۰ جزء □ (از جزء ..... تا جزء .....)

۳۰ جزء □

ملاحظات	جمع امتیازات منفی	جا انداختن آیات و انتقال به غیرمشابه			جا انداختن آیه یا انتقال از مشابه			اشتباه در عبارات			اشتباه کلمه‌ای			اشتباه حرفی و اعرابی		سوالات				
		عدم تصحیح	تصحیح با تذکر	تصحیح فوری	عدم تصحیح	تصحیح با تذکر	تصحیح فوری	عدم تصحیح	تصحیح با تذکر	تصحیح فوری	عدم تصحیح	تصحیح با تذکر	تصحیح فوری	۰/۵		ردیف	صفحه	سوره	آیه	
		۳	۱/۵	۰/۲۵	۲	۱	۰/۲۵	۱/۵	۰/۵	۰/۲۵	۱	۰/۵	۰/۲۵							
																				۱
																				۲
																				۳
																				۴
																				۵
																				۶
																				۷
																				۸
																				۹
																				۱۰

توضیحات: .....

نام و نام خانوادگی داوَر:	جمع نمرات منفی (به عدد):	به حروف:	(
تاریخ و امضاء:	امتیاز نهایی (به عدد):	به حروف:	(
	نتیجه نهایی:	قبول □	مردود □

بیتالی

دبیرخانه طرح اعطای مدرک
تخصصی

فرم امتیاز لحن

نام و نام خانوادگی : استان : رشته :

ردیف	ضوابط لحن	بارم (۱۰ نمره)	نمره دریافتی	ملاحظات
۱	کیفیت در اجرای مقامات و نغمات و رعایت تحزین و تحسین	۱/۵		
۲	تنوع در اجرای نغمات و پرهیز از تکرار بی مورد	۱/۵		
۳	هماهنگ بودن نغمات و عدم خروج	۱		
۴	تطبیق کلی لحن با مفاهیم آیات	۱		
۵	زیبایی و جاذبه کلی قرائت	۵		

توضیحات : .....

امتیاز نهایی به حروف : امتیاز نهایی به عدد :

نام و نام خانوادگی داور : تاریخ و امضاء :

بیتالی

دبیرخانه طرح اعطای مدرک
تخصصی

فرم امتیاز صوت

نام و نام خانوادگی : استان : رشته :

ردیف	ضوابط صوت	بارم (۱۰ نمره)	نمره دریافتی	ملاحظات
۱	نرمی و انعطاف و تحریر صدا	۲		
۲	طنین	۲		
۳	قوت و رسایی	۱.۵		
۴	وضوح و صافی	۱.۵		
۵	جاذبه کلی و تأثیرگذاری صوت در یک نگاه کلی	۳		

توضیحات : .....

امتیاز نهایی به حروف : امتیاز نهایی به عدد :

نام و نام خانوادگی داور : تاریخ و امضاء :

بیتالی

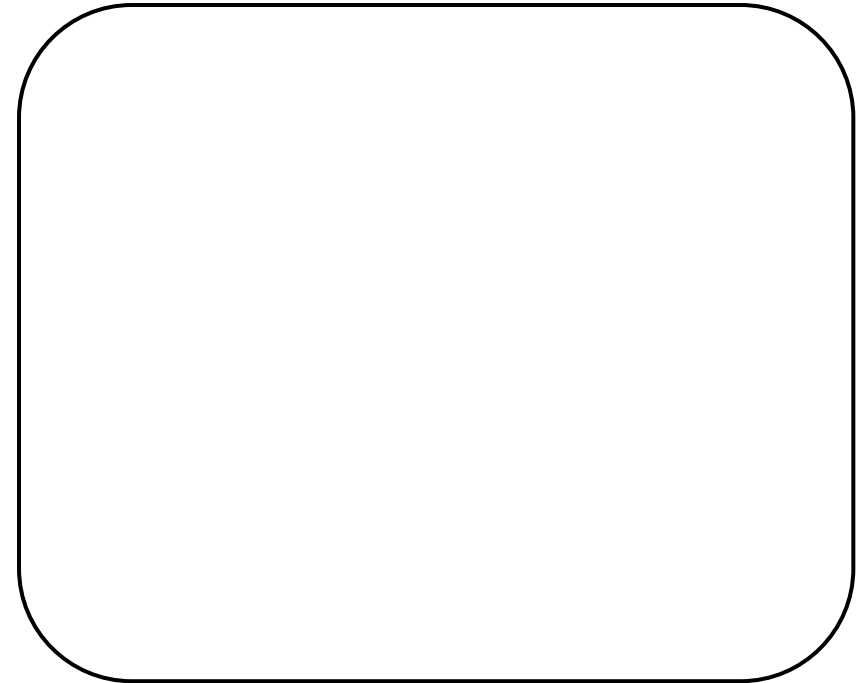

فرم امتیاز تجوید (۵۰ امتیاز)

نام و نام خانوادگی :

استان :

مقدار محفوظات :

امتیاز نهایی به عدد :

امتیاز نهایی به حروف :

تاریخ و امضاء :

نام و نام خانوادگی داور :

فرم امتیاز وقف و ابتدا (۳۰ امتیاز)

نام و نام خانوادگی :

استان :

رشته :

ملاحظات	نفس مخفی امتیاز ۱	عبور از وقف لازم ۲ امتیاز	وقف یا ابتداء ناقص، نامناسب عدول ۵/ تا ۱۰ امتیاز		قیح ۵/ تا ۱۲ امتیاز		اقبح ۵/ تا ۳ امتیاز		آیه	سوره	ردیف
			ابتداء	وقف	ابتداء	وقف	ابتداء	وقف			
											۱
											۲
											۳
											۴
											۵
											۶
											۷
											۸
											۹
											۱۰
نام و نام خانوادگی داور :						امتیاز نهایی به حروف :					
تاریخ و امضاء :						امتیاز نهایی به عدد :					

تذکر: در مواقع وقف اضطراری نمره کسر نخواهد شد و موارد تکرار بی مورد و مکث بیش از حد توسط داور حسن حفظ کسر می گردد.